

июля 1998. - E/CN.4/1998/53/Add.2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org.ru/docid/50b345932.html>.

5. Лица, перемещенные внутри страны [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4b1fc2cd2>.

6. Кёлин В. Руководящие принципы по вопросу о перемещении лиц внутри страны: Комментарий. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/Ridprinciplescommentary.html#foreword#foreword>

7. Закон «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (від 15.04.2014 № 1207-VII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.

8. Закон «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (від 20.10. 2014 р. № 1706-VII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 01.10.2014 № 505) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-p>.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО (від 01.10.2014) № 509) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-p>.

11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції» (від 11.06. 2014 № 588-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588-2014-p>.

12. Малиновська О. А. Шляхи вирішення проблеми внутрішніх переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду: [аналітична записка] / О. А. Малиновська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua/articles/1609/>

УДК 34.01 (088.72)

ЗНАКИ ДЛЯ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОХОРОНА

Швець Г. О., к.філол., доцент, доцент кафедри економічної теорії і інтелектуальної власності, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» (Україна)

Котесова Я. І. Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» (Україна)

Швець Г.О., Котесова Я.І. Знаки для товарів та послуг: правова природа та охорона.

Знак для товарів та послуг являє собою важливий інструмент у реалізації товарів і сприяє захисту інтересів не тільки виробника, але й споживача. У статті розглянуто природа права на знак для товарів та послуг відносно українського законодавства. На сьогодні нормативно-правова база з цього питання є досить ґрунтовною. Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність приведення національного законодавства у відповідність до певних міжнародних стандартів регулювання відносин щодо використання товарних знаків. Нині правове регулювання відносин щодо використання товарних знаків в українському законодавстві загалом відповідає міжнародній практиці. Розглянуто правову охорону торговельної марки (знаки для товарів та послуг). Зроблено висновок що особливість права інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг викликана специфікою об'єкта зазначеного права. Таким об'єктом виступає товарний знак, а специфіка його, як і інших об'єктів права інтелектуальної власності, проявляється у нематеріальному характері. Саме у зв'язку з «нематеріальністю» таких об'єктів правовий режим права власності (звичайного) та права інтелектуальної власності суттєво різняться.

Ключові слова: інтелектуальна власність, виключне право, торговельна марка, немайнові права, майнові права, охорона.

Швец Г.А., Котесова Я.И. Знаки для товаров и услуг: правовая природа и охрана.

Знак для товаров и услуг представляет собой важный инструмент в реализации товаров и способствует защите интересов не только производителя, но и потребителя. В статье рассмотрена природа права на знак для товаров и услуг относительно украинского законодательства. На сегодня нормативно-правовая база по этому вопросу есть достаточно основательной. Интеграционные процессы, происходящие в Украине, предопределяют необходимость приведения национального законодательства в соответствие с определенными международными стандартами по урегулированию отношений относительно использования товарных знаков. В настоящее время правовое регулирование отношений по использованию товарных знаков в украинском законодательстве в целом соответствует международной практике. Рассмотрена правовая охрана торговой марки (знак для товаров и услуг). Сделан вывод, что особенность права интеллектуальной собственности на знак для товаров и услуг вызвана спецификой данного объекта. Таким объектом выступает товарный знак, а специфика его, как и других объектов права интеллектуальной собственности, проявляется в неимущественном характере.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, исключительное право, торговая марка, неимущественные права, имущественные права, охрана

Shvets G., Kotesova Y. Signs for commodities and services: legal nature and legal safeguard.

A sign for commodities and services is an important instrument in realization of commodities and assists defence of interests of not only producer but also consumer. In the article nature of right is considered on a sign for commodities and services of the relatively Ukrainian. For today a normative-legal base through this question is sound enough. Integration processes what be going on in Ukraine predetermine the necessity of bringing a national legislation over in accordance with certain international standards on the settlement of relations in relation to the use of trademarks. Presently the legal adjusting of relations on the use of trademarks in the Ukrainian legislation on the whole corresponds to international practice. The legal safeguard of trade mark (sign for commodities and services) is considered. Drawn conclusion, that the feature of right of intellectual ownership on a sign for commodities and services is caused by the specific of this object. A trademark, and specific of him, comes forward such object, as well as other objects of right of intellectual ownership, shows up in immaterial character.

Keywords: intellectual property, absolute title, trademark, unproperty rights, property rights, legal safeguard

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин все більш важливим елементом ринкової економіки стає такий об'єкт промислової власності як знак для товарів та послуг. Створення рівних умов господарювання для різних товаровиробників, запровадження конкурентних начал в їх діяльності, необхідність насичення ринку товарами та послугами для задоволення потреб населення обумовлюють об'єктивну необхідність належного правового регулювання індивідуалізації як безпосередньо суб'єктів підприємництва, так і товарів та/або послуг, що ними виробляються чи надаються. В таких умовах все більшого значення набувають товарні знаки, оскільки саме вони досить часто стають показником якості та конкурентоспроможності товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Знак для товарів та послуг являє собою важливий інструмент у реалізації товарів і сприяє захисту інтересів не тільки виробника, але й споживача.

З переходом нашої країни до ринкової економіки ситуація корінним чином змінилася. Політика держави стосовно товарних знаків спрямовувалася на їх належне правове регулювання шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів, в яких закріпилися права

власників знаків для товарів та послуг, порядок їх набуття, реалізації, можливості захисту тощо.

Саме тому останнім часом в інформаційному просторі України з'являється чимало підручників, посібників, а також монографічних досліджень стосовно такого об'єкта промислової власності як знак для товарів та послуг.

Аналіз останніх досліджень. Істотне значення для підготовки роботи мали праці українських вчених О.А. Підпригори, О.О. Підпригори, О. Д. Святоцького, В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко.

Мета наукової статті - з'ясування природи права та охорони на знак для товарів та послуг.

Результати дослідження. Для з'ясування природи права на знак для товарів та послуг необхідно зупинитися на проблемі співвідношення права власності та права інтелектуальної власності.

Термін «інтелектуальна власність» виник в кінці XVIII ст. і вперше був застосований у французькому законодавстві. Його виникнення було зумовлено значним поширенням теорії природного права, яка проголошувала, що право творця будь-якого творчого результату є його невід'ємним природним правом, що виникає із сутності творчої діяльності та «існує незалежно від визнання цього права державною владою» [1]. Саме на цьому ґрунті зародилася так звана пропріетарна теорія права на знак для товарів і послуг, у відповідності до якої, таке право вважається особливим видом права власності [2]. Вказана теорія визначає, що за власником товарного знака визнаються всі ті правомочності, якими наділений власник матеріального об'єкта, тобто правомочності щодо володіння, користування та розпорядження знаком.

Іншою теорією, яка набула значного поширення, є теорія виключних прав. Відповідно до такої теорії право на знак розглядається як право виключного користування (на відміну від права власності як права виключного панування). Прихильники вказаної теорії заперечують схожість права власності та права інтелектуальної власності, оскільки звичні для права власності ознаки не можна поширити на певні нематеріальні об'єкти, якими є об'єкти інтелектуальної власності. Вони вважають, що про просто відмінності говорити не можна, оскільки обсяг відмінностей переходить ту грань, коли можна стверджувати про внутрішню своєрідність певного явища в рамках більш широкої категорії (тобто говорити про виключні права як про власність особливого роду) [3]. Виключні права за цією теорією виконують стосовно нематеріальних об'єктів ту ж функцію, що і право власності для матеріальних об'єктів [4]. Термін «інтелектуальна власність», на думку, прихильників теорії виключних прав є суто умовним, оскільки про власність тут мова взагалі не може йти.

Такі різні підходи щодо розуміння правової природи права на знак для товарів та послуг знайшли своє відображення й у законодавстві різних країн. Загалом можна зазначити, що країни англо-американської системи права тяжіють до визнання прав інтелектуальної власності правами власності, а країни континентальної системи права - виключними правами.

Що ж стосується України, а саме, яка з наведених теорій знайшла відображення в українському законодавстві, то слід зазначити наступне.

Нормами Конституції України передбачено, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (стаття 41). Статтею 54 Конституції України передбачено право кожного громадянина на захист інтелектуальної власності [5]. Законом України «Про власність» від 7 лютого 1991 року № 697-ХІІ [6] знаки для товарів та послуг визнані об'єктами права власності. У статті 5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» на знак для товарів і послуг поширюється право власності. В той же час статтею 16 цього Закону в якості прав власника свідоцтва визнається, зокрема: право використовувати знак, а також виключне право забороняти іншим особам використовувати знак. Тобто правова природа права на знак для товарів і послуг за чинним українським законодавством дещо двояка. З одного боку, визнається право власності на знак, а з іншого власнику свідоцтва на такий знак надаються виключні права. Думається, що виключне право є не якимось особливим видом права. Виключність права - це лише його якісна характеристика, а не вид. Право власності (звичайне) - також виключне право і цим воно ніяк не відрізняється від права інтелектуальної власності [7].

Якщо звернутися до норм Цивільного кодексу України, то стосовно правової природи права на знак для товарів та послуг можна зазначити наступне. Проаналізувавши визначення права інтелектуальної власності, наведеного у статті 418 згаданого Кодексу, право інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг можна визначити як право особи на такий результат творчої інтелектуальної діяльності, яким є знак для товарів та послуг. Структуру такого права за загальним правилом складають: особисті немайнові права інтелектуальної власності та/або майнові права інтелектуальної власності. Що ж стосується товарних знаків, то відповідно до статті 495 Цивільного кодексу України майновими правами інтелектуальної власності на такий об'єкт, зокрема, є:

- право на використання знака для товарів і послуг;
- виключне право дозволяти використання знака;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню знака, в тому числі забороняти таке використання [8].

Отже, як бачимо, природа на знак для товарів та послуг за Цивільним кодексом України визначена дещо інакше, ніж раніше. У цьому Кодексі йдеться саме про право інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг і водночас виключні права на використання такого знака.

Особливість права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг, на нашу думку, викликана специфікою об'єкта зазначеного права. Таким об'єктом виступає товарний знак, а специфіка його, як і інших об'єктів права інтелектуальної власності, проявляється у нематеріальному характері. Саме у зв'язку з «нематеріальністю» таких об'єктів правовий режим права власності (звичайного) та права інтелектуальної власності суттєво різняться, а саме:

- право власності на річ не обмежується будь-яким строком, а право інтелектуальної власності на товарний знак є строковим (діє протягом десяти років з дня наступного за днем подання заявки на знак і може бути продовжене);
- право інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг має територіальний характер, а дія права власності на річ, незважаючи на прив'язаність конкретної речі до певного простору, не обмежується територією;
- наявність права інтелектуальної власності на товарний знак пов'язується з реєстрацією самого знака компетентним державним органом (за винятком добре відомих знаків), що ж до права власності на річ, то воно не пов'язується з необхідністю здійснення реєстраційних процедур (за певними винятками);
- специфічними і такими, що відрізняються від тих, що діють для звичайного права власності, є способи захисту прав інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг, оскільки в останньому випадку не може мати місце застосування речово-правових способів захисту.

Що стосується правової охорони відзначимо, що у кожній країні є свій ринок, а разом взяті ці ринки відкривають великі можливості для підприємців. На жаль ринок України наповнений підробленими товарами, сумніву якості яких виробники або продавці намагаються підкріпити використанням чужих знаків для товарів і послуг, що мають гарну репутацію. Виходячи на ринок з товарами або послугами, кожен підприємець прагне отримати і зберегти за собою певну економічну частку цього ринку.

Тут і виникає необхідність захисту свого товару або послуги від підробки, для чого необхідно розробити і набути його правової охорони, для припинення можливої недобросовісної конкуренції [9].

Знак для товарів і послуг, будучи об'єктом промислової власності, дає власнику не тільки виключне право користування, а й накладає обов'язки гарантувати споживачеві певний рівень якості товару або послуги.

Виконуючи свої основні функції, такі як: ідентифікація товару і виробника; рекламування товару або послуги; полегшення запам'ятовування товару або послуги, допомагаючи споживачеві відрізнити їх від аналогічних; стимулювати гарантію якості товару або послуги і, таким чином, бажання покупця вибрати саме цей товар, знак для товарів і послуг є ефективним помічником при реалізації товару або наданні послуги, викликає природне бажання його власника мати правовий захист держави, на території якого він використовується [9].

Заінтересованість у правовій охороні знаків для товарів і послуг, особливо за кордоном, підштовхнула до життя ще в 1873 р. прийняття такої міжнародної угоди, як Паризька конвенція по охороні промислової власності. Основні положення Паризької конвенції по охороні промислової власності становлять дуже важливий комплекс норм, що стосуються охорони прав, у тому числі знаків для товарів і послуг, норм, які або безпосередньо, або за допомогою національного законодавства повинні поважатися і застосовуватися всіма державами-членами Міжнародного Союзу [9].

На базі норм Паризької конвенції та міжнародних угод з питань охорони промислової власності і з урахуванням національних особливостей розроблено Закон «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» [9].

Відзначимо, що використанням торговельної марки (знака для товарів і послуг) визнається:

- нанесення на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначенням нанесенням знака з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорту (ввезення) та експорту (вивезення);
- застосування під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано;
- застосування в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет, у тому числі в доменних іменах [10].

Торговельна марка (знак для товарів і послуг) визнається використанням, якщо його застосовано у формі зареєстрованого знака, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованого знака лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмінності знака [10].

Оскільки забезпечення товарів знаками стало найважливішим маркетинговим поняттям, то роль правової охорони, надаваної знакам для товарів і послуг, також посилюється.

Відзначимо, що обсяг правової охорони торговельної марки – це предметна, територіальна та часова сфера дії права на торговельну марку. Обсяг охорони, що її надають, визначають зображення торговельної марки та перелік товарів, для яких було зареєстровано марку (предметний аспект), при цьому охорона поширюється також і на однорідні товари та послуги.

Якщо торговельну марку охороняють на підставі реєстрації, її охорона обмежується країною, в якій цю марку зареєстровано, згідно з Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків чи Протоколу Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків (територіальний аспект) [11].

Якщо охорону марці надають на підставі її використання, територія, на якій марка матиме правову охорону, може обмежуватися певною місцевістю країни, де її використовують.

У разі охорони марки на підставі використання, без реєстрації, для підтримки охорони необхідно продовжувати використовувати марку.

Якщо охорону здійснюють на підставі реєстрації, строк дії реєстрації регламентує національне законодавство (в Україні, наприклад, він становить 10 років), але його можна продовжувати необмежену кількість разів.

Отже, охорона торговельної марки не обмежена в часі за умови її використання або поновлення дії реєстрації (часовий аспект) [11].

Висновок. Таким чином, природа права на знак для товарів та послуг визначається специфікою останнього, зумовленою його «нематеріальністю» і по суті визнається правом інтелектуальної власності, що характеризується, перш за все, виключністю права використання.

Відносно, правової охорони на знак для товарів та послуг ми можемо констатувати наступне: законодавство про товарні знаки захищає виробників товарів і послуг від конкурентів, які підробляють їхні торговельні марки. Наявність охорони торговельної марки спонукає виробників поліпшувати якість своїх товарів, оскільки захист торговельною маркою може принести більше зла, ніж добра, якщо марка асоціюється з неякісним продуктом [11].

Охорона знака для товарів і послуг несе в собі значні економічні переваги для суспільства, бо вона заохочує продавців робити інвестиції в якість рекламованих товарів. Продавці роблять такі інвестиції в якість, адже вони знають силу маркування товарів. Вони надають особливого значення тому, що досвід споживача стосовно даного бренду і товару не був короточасним, а забезпечував тривалу прихильність до даного товару, виходячи з відданості бренду, заснованої на багаторазовому позитивному досвіді щодо даного товару [12].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. - М., 1996. - С. 10.
2. Святоц Ю.И. Правовая охрана товарных знаков в капиталистических странах. - М.: ЦНИИПИ, 1969. - С. 106.
3. Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник для вузов. - М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА –ИНФРА - М), 2000. - 480 с.
4. Дозорцев В.А. Исключительные права и их развитие // Права на результаты интеллектуальной деятельности. М., 1994. - С. 20.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30 (23.07.96), ст. 141.
6. Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. № 697-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, № 20 (14.05.91), ст. 249.
7. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України. Навчальний посібник. -К.: Вид-во «Юрінком Інтер», 1998. - С. 15.
8. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15
9. Охорона промислової власності в Україні: Монографія / За ред. О.Д. Святоцького, В.Л. Петрова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999.- 400 с.
10. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 264 с.
11. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навчальний посібник – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
12. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання: Монографія / За ред. Камілі Ідріс. – К.: ТОВ «Прок-бізнес», 2006.- 371 с.

УДК 351.82: 330.341.1

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІНСТИТУЦІЙНИМИ МЕХАНІЗМАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Шехлович А.М., аспірант Національного інституту стратегічних досліджень (Україна)

Шехлович А.М. Світовий досвід управління інституційними механізмами забезпечення інноваційної безпеки держави.

Необхідність удосконалення інституційних механізмів забезпечення інноваційної безпеки України обумовлена відсутністю або низьким рівнем дієвості окремих важливих інститутів системи інноваційної безпеки. Йдеться про мережу ефективно функціонуючих державних і недержавних інституцій підтримки і стимулювання розвитку інноваційної діяльності, формування інтелектуально-кадрового, ресурсного та венчурного фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності.